

"תורתך שעשועי"

יו"ל ע"י בית מדרש לבעלי בתים ולגמלאים - גני הדר פתח תקוה

ראש הכולל - הרב זכריה אינגבר. עורך הגליון - הרב שמואל אינגבר.

"ועמק אין מראה מן העור" - רש"י : "לא ידעתי פירושו" (ויקרא י"ג, ד')

פס' ג' - "וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא, וראה הכהן וטמא אתו" פסוק זה מורכב מארבעה חלקים : **הראשון** - מציין שהכהן ראה את הנגע. **בשני** - שהשיער בנגע הפך לבן. **בשלישי** - שמראה הנגע עמוק מעור בשרו. **ובאחרון** - שאם הכהן ראה את כל אלו אז הוא מטמא אותו.

"ושער בנגע הפך לבן" - היחס בין נגע לבן לשער לבן - בפסוק ב' התברר שכל הנגעים הטמאים הם בעלי אחד מארבעת הגוונים של לבן. **ובפסוק ג'** מלמדת התורה שאם השיער שבנגע הפך להיות לבן, זה סימן לנגע טמא. **ונראה לומר**, שעצם הגוון הלבן של הנגע הוא לא סימן לטומאה, אלא **תנאי הכרחי** להיות הנגע טמא, אם ימצא בו סימן הטומאה של שיער הפך לבן.

ויש להבין, אם הלבן הוא תנאי הכרחי, מדוע לא נאמר במפורש בפסוק ב', שאם באדם יש נגע לבן, יש להביאו אל הכהן. ובמקום זאת כתוב : "שאת או ספחת או בהרת", כאשר הביטויים 'שאת' ו'ספחת' כשלעצמם אינם מבטאים כלל גוון לבן. ומדוע רק בפסוק ד' נאמר במפורש : "ואם בהרת לבנה היא"?

"וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן" - הנגע הוא טמא, רק אם בתחילה היה שיער שחור בנגע והפך ללבן. ולשם כך הוא צריך לראות שתי ראיות, בראיה ראשונה לראות שהשיער שחור, ורק אח"כ לראות שנהפך ללבן. ומלשון הפסוק : "וראה הכהן... ושער בנגע הפך לבן", משמע לכאורה שבראיה הראשונה הוא כבר רואה שהשיער הפך ללבן, וכיצד יתכן הדבר?

בפסוק כתוב פעמיים : **"וראה הכהן... וראהו הכהן"**, ואולי מלמד שהכהן ראה את הנגע פעמיים. בתחילת הפסוק מדובר על הראייה הראשונה : "וראה הכהן את הנגע בעור הבשר". וההמשך : "ושער בנגע הפך לבן" מתאר את מה שקרה בנגע לאחר ראיית הכהן. והתורה מוסיפה, שאם קיים גם התנאי הבסיסי של : "ומראה הנגע עמק מעור בשרו", אז : **"נגע צרעת הוא"**. אך גם אם התקיימו שני התנאים הללו, יהיה טמא רק אם : **"וראהו הכהן וטמא אתו"**, רק בתנאי שהכהן יראה את השינויים הללו בראייתו השנייה.

סדר הפסקאות בפסוק - בפסוק ג' מופיעות הפסקאות : **"וראה הכהן את הנגע בעור הבשר" ו"שער בנגע הפך לבן" ומראה הנגע עמק מעור בשרו**. ומביא **רש"י** : **"כל מראה לבן עמוק הוא"**. **ולכאורה**, הפסקה השלישית היתה צריכה להופיע אחר הפסקה הראשונה, שהרי התנאי הבסיסי הוא שצבע הנגע יהיה לבן, ורק אח"כ בא הסימן של שער לבן.

רעיון א' - חלוקת פסוקי הפרשה לפי נושאים.

בפרק י"ג פסוקים ב' - י"א, כוללים מספר סוגים של נגעים מטמאים, וסוג אחד של נגע טהור שהוא המספחת. וכן התורה מציינת את התנאי הבסיסי של נגע צרעת שהוא גוון לבן, ואת הצורך הנוסף באחד משלושת סימני הטומאה שהם : שיער הפך לבן, פשיון ומחית בשר חי. ובכדי לעמוד על פשט הפסוקים, יש לדעת באיזה עניין התורה מתמקדת בכל פסוק. ונראה שיש כך לחלק את הפסוקים :

ב' - התנאי הבסיסי שהנגע יהיה בעל גוון לבן. **ג' - סימן הטומאה הראשון של שיער הפך לבן. ד' - ו' - דיני נגע מספחת** שהוא נגע טהור. **ז' - ח' - סימן הטומאה השני של פשיון. ט' - י"א - סימן הטומאה השלישי של מחית בשר חי.**

נוכל להסביר, שבפסקה הראשונה בפסוק ג' התורה מציינת, שצריך לראות את הנגע בראייה ראשונה, ובפסקה השנייה התורה מציינת את הסימן של שיער הפך לבן. והתורה **מקדימה** זאת כי בפסוק ב' כבר למדים על **התנאי הבסיסי** של גוון לבן שצריך להיות לנגע. ואילו בפסוק ג' התורה **מתמקדת בסימן הראשון של הטומאה - שיער הפך לבן**. כי המצאותו של נגע לבן ללא סימן אחר משלושת סימני הטומאה הנדרשים, אינו מראה של נגע טמא, אלא נגע טהור. ובפסקה השלישית התורה לא מדברת על תנאי נוסף לשני התנאים הראשונים, אלא מלמדת אותנו, כיצד נדע להבחין, שהנגע לבן במידה הנדרשת, וזאת אם נראה : "ומראה הנגע עמוק מעור בשרו".

פסוק ד' - "ואם בהרת לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן, והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים".

"ואם בהרת לבנה הוא" - רש"י אמר לעיל, שכל בהרת היא לבנה, אז מדוע נאמר בפסוק זה : **"ואם בהרת לבנה הוא"**. האם יכולה להיות בהרת שאינה לבנה? **ואב"י** במס' **'שבועות'** מדייק : **"ואם בהרת לבנה היא" - היא לבנה ואין אחרת לבנה**. בכ"ז **קצת קשה** : א. מדוע ההדגשה **שהבהרת** היא הלבנה ביותר, מופיעה רק בפסוק ד', ולא מיד בפסוק ב' ב. מדוע ההדגשה זו באה במשפט שמתחיל במילת תנאי - **'ואם'**, המורה על דבר לא הכרחי. ג. **בפסוק ב'** : "שאת או ספחת או בהרת", ומדוע פסוק זה מזכיר רק **'בהרת'**?

לשאלות ב' ו-ג' מתייחס ה'ספרא' ואומר, שמוזכרת רק הבהרת, אך הכוונה גם לכל שאר הנגעים : "בהרת לבנה. אין לי אלא בהרת לבנה, מנין לרבות את השאת? ת"ל למטן - **שאת לבנה**. ומנין לרבות שאר המראות? ת"ל - **ואם בהרת**". ולפי **מדרש** זה יש לנו הסבר על קושי ב', שיש צורך במילה **'ואם'**, וכן יש הסבר לקושי ג'. ועדיין יש להסביר את קושי א'.

"ואם בהרת לבנה הוא... ועמק אין מראה מן העור" - הקושי של רש"י - ראינו בפסוק ג', שכל מראה לבן עמוק מן העור. ובפסוק זה נאמר שיכולה להיות בהרת לבנה, ואין המראה שלה עמוק מן העור. והקושי זה חזק, עד שאומר **רש"י** : **"לא ידעתי פירושו"**.

רעיון ב' - בפסוקים כלולים הוראות גם לבעל הנגע וגם לכהן - כדי להבהיר הקושי של רש"י, יש להניח, שמצוות התורה בענייני צרעת כוללת שני עניינים : **האחד** - דיני צרעת שעל כל אדם לדעת. שהרי ישנה חובה על האדם שאולי יש לו נגע צרעת, שיבוא אל הכהן. **והשני** - דיני צרעת שעל הכהן לדעת. ויש להניח, שבפסוקים אלו מובאים, גם מה שנראה לאנשים כנגע צרעת, וגם המראה שנראה לכהן. **ויש להבחין** בכל פסוק, איזה חלק ממנו מתאר את מה שבעל הנגע רואה, ואיזה חלק מהפסוק מתאר את מה שהכהן רואה.

בפסוק ב' נאמר : "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת, והובא אל אהרן הכהן". **משמע** שפסוק זה מתייחס רק למה שנראה לעיני האנשים, והם רואים בעור האדם איזה שהוא נגע לבן, ונאמר : "והובא אל אהרן הכהן",

בכדי שהוא יראה ויכריע הדבר. ורק **פסוק ג'** מדבר על מה **שרואה הכהן** : **"וראה הכהן את הנגע... ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו... וראהו הכהן וטמא אתו"**.

לכן דווקא **בפסוק ג'** שמדבר על **הכהן**, התורה נותנת לכהן את דרך הבדיקה בה יוכל לדעת שהנגע לבן בצורה מספקת, שמראה הנגע עמוק מעור בשרו, אך על האדם עצמו לא מוטל להכריע בדבר זה, אלא בכל נגע לבן הוא חייב לבוא אל הכהן.

הסבר התמיהה מדוע רק בפסוק ד' מפורש הגוון הלבן - בפסוקים ב' ו-ג' לא מוזכר שמראה הנגע הוא לבן, ורק בפסוק ד' מוזכרת - 'בהרת לבנה'. כי בפסוק ב' נאמר שבכל גוון שנראה לבן צריך לבוא אל הכהן. ובפסוק ג' מוסרת התורה את דרך ההבחנה שהכהן יראה ש- **"ומראה הנגע עמק מעור בשרו"**. ורק לאחר שיש בידינו את דרך הבדיקה, אפשר להתייחס בפסוק ד' אל **בהרת לבנה**.

הסבר הקושי שמעלה רש"י - **"ואם בהרת לבנה הוא"** - נבחר עפ"י רעיון א' דלעיל, שבפסוק זה ובשני הפסוקים הבאים, מתמקדת התורה בנגע טהור הקרוי - **מספחת**. בנגע זה אין את שני הדברים : התנאי הבסיסי של נגע לבן, בתוספת הסימן של שיער שהפך לבן, אלא רק דבר אחד שלנגע יש מראה לבן, הרי זו סיבה להביאו אל הכהן.

"ואם" - לעיל, בתחילת הסברנו לפסוק ד', התעוררה **שאלה ב'** שם, מדוע התורה אומרת **שם הבהרת היא לבנה**, הרי ברור שבהרת היא לבנה. אך עכשיו נוכל לתרץ, שהמילה - **'ואם'** אינה מוסבת על המשך הפסוק : **"בהרת לבנה הוא"**, אלא שהיא מוסבת על פסוק ג' שלפניו. ובאה לומר, **שם** לא נדבר על המקרה המובא **בפסוק ג'**, שבו קיימים שני התנאים של נגע טמא, אלא נדבר כאן **בפסוק ד'** על מקרה אחר, שבו קיים רק אחד מהתנאים, הקובעים שהנגע טמא, ואולי זה נגע טהור הנקרא - **מספחת**, וזו משמעות המילה - **'ואם'**.

הקושי של רש"י - הקושי נבע מההבנה, שהפסוק קובע בהחלטיות בפסקה הראשונה, שקיימת בהרת לבנה. ולכן לא מובן, מדוע התורה אומרת בפסקה השנייה, שהמראה שלה אינו עמוק מן העור, בניגוד לכלל שהוא הביא, שכל גוון לבן הוא עמוק מן העור. **ונראה**, שמכיוון **רש"י** אומר על הפסקה : **"ועמק אין מראה מן העור"** שאינו יודע את פירושה, לכן הוא מתייחס רק לנאמר בפסקה הראשונה, שמדובר בבהרת לבנה, ולפי הנחה זו יסביר את הפסוקים הבאים.

והנה, לפי **רעיון ב'** דלעיל, נוכל לומר, שתחילת הפסוק : **"ואם בהרת לבנה היא"**, לא באה לתאר את מה שרואה הכהן, אלא מתייחסת למה שנראה בעיני האנשים, ושלכן הם הביאו את בעל הנגע אל הכהן, ורק להם היה נראה שהנגע הוא בעל : **"בהרת לבנה הוא"**.

"ועמק אין מראה מן העור" - ואילו בפסקה השנייה, עוברת התורה לתאר את מה שרואה הכהן. והכהן עיין במראה העומק של הנגע וראה, שאמנם יש לנגע צבע לבן, אך - **"ועמק אין מראה מן העור"**. כלומר, שמה שהיה נראה להם כבהרת לבנה, באמת אינה לבנה במידה מספקת, היות ואינה עמוקה מן העור. **ונראה** שלפי הסבר זה, הוסברה התמיהה של **רש"י** בפסוק.

"ושערה לא הפך לבן" - יש להבין את משמעות האות וי"ו במילה - **'ושערה'**. ולכאורה, לא יתכן לפרשה במשמעות של - **'וי"ו החיבור'**, כלומר, שבנוסף לכך שהנגע לא עמוק מן העור, ולכן לא נחשב ללבן, בנוסף גם השיער לא הפך לבן, ואז צריך הסגר. כי, מלכתחילה רואים שהנגע אינו לבן, אז גם אם השיער כן היה הופך לבן, הרי אינו נגע כלל. **אלא**, יש לומר, שפסוק זה הוא המשכו של הפסוק הקודם, שבו דובר על נגע שנקבע כנגע צרעת, היות והיו בו את שני הדברים, גם שיער הפך לבן, וגם הגוון היה עמוק מן העור. ואילו בפסוק זה מדובר במקרה ויש רק את אחד משני הדברים הללו, ואז צריך להסגירו לשבעה ימים. לכן יש לבאר שהמשמעות של האות - **וי"ו** היא במשמעות של - **'או'**, כאילו היה כתוב - **'או שערה הפך לבן'**, כלומר, שהפסוק מדבר על שני מצבים :

מצב א' - **"ועמק אין מראה מן העור"**, שבמצב זה מדובר שקיים רק העניין של שיער הפך לבן, אך חסר התנאי שהנגע יהיה עמוק מן העור. ומכיוון שבגלל שהנגע היה חשוד, וכבר הביאו אותו אל הכהן, אך נמצא בו רק תנאי אחד, הנגע ישאר במצב של חשד עד שיובהר מצבו בצורה מוחלטת, ולכן צריך להסגיר אותו, בכדי לראות מה יתפתח בנגע במשך שבעת הימים הבאים.

מצב ב' - **"ושערה לא הפך לבן"**, או שמדובר במצב שני שבו חסר התנאי השני. שהכהן עיין בנגע וראה שאמנם המראה כן עמוק מן העור והיא אכן בהרת לבנה, אלא שהשיער לא הפך לבן. וגם במקרה זה, אי אפשר לקבוע את הנגע כנגע טמא, אך הוא במצב של נגע חשוד, ויש להסגיר אותו לשבעה ימים, ולראות מה יתפתח בנגע במשך שבעת הימים.

פסוק ה' - **"וראהו הכהן ביום השביעי והנה הנגע עמד בעיניו לא פשה הנגע בעור, והסגירו הכהן שבעת ימים שנית"**.

"והנה הנגע עמד בעיניו" - מסביר **רש"י** : **"בעיניו. במראהו ובשיעורו הראשון"**. ומשמע, שאם גם צבע הנגע וגם צבע השיער לא השתנו, וגם : **"לא פשה הנגע בעור"**, אז מסגירים אותו לשבוע נוסף. **ורש"י** מסיק : **"והסגירו שנית. הא אם פשה בשבוע ראשון טמא מוחלט"**.

יש להסביר, שלמרות **רש"י** אמר בפסוק הקודם, שאינו יודע את פירוש הפסקה : **"ועמק אין מראה מן העור"**, אך הוא סובר שהפסוק מדבר **בבהרת לבנה ממש**, אלא ששערה לא הפך לבן, ומסגירים אותו לשבעה ימים. ואם לאחר שבעה ימים רואים שהנגע עמד בעיניו, כלומר שהנגע ממשיך להיות לבן, והשיער לא הפך לבן, והנגע גם לא פשה בעור, אז מסגירים אותו לשבעה ימים נוספים. אך אם הנגע כן פשה בעור לאחר השבוע הראשון, הרי זה **סימן שני** מבין סימני הטומאה שנקרא - **'פשייון'**, ואז הוא טמא מוחלט, כי יש בו גם את התנאי הבסיסי של צבע לבן.

ולדברינו, **שפסוק ד'** מדבר על שני מצבים, נסביר גם את **פסוק ה'** כמתייחס לשני מצבים אלו :

מצב א' - שבו הנגע לבן אך לא במידה מספקת, שהרי אין מראהו עמוק מן העור, אלא מכיוון שהשיער הפך לבן, זה נגע **חשוד** שדורש הסגרה לשם בדיקה. ואם בסוף השבוע הראשון רואה הכהן : **"והנה הנגע עמד בעיניו"**, כלומר, נשאר בגוון שאינו נחשב ללבן, אך מכיוון שהשיער הפך מקודם ללבן, אז עדיין הוא **חשוד**, ושמים אותו בהסגר לשבעה ימים נוספים, לבדיקה נוספת.

מצב ב' - שבו הנגע כן נחשב ללבן, אלא שהשיער לא הפך לבן, והיה יכול להיווצר סימן הטומאה של שיער הפך לבן, אך זה לא קרה : **"והנה הנגע עמד בעיניו"** ללא שום שינוי. והיה גם יכול להיווצר סימן של טומאה הנקרא - **'פשייון'**, אך גם זה לא קרה : **"לא פשה הנגע בעור"**, גם במקרה זה מסגירים אותו שנית, כי היות וממשיך להיות לבן באותו החוזק, גורם לו להיות **חשוד** וצריך הסגרה.

השיעורים מתקיימים בזית הכנסת חניכי הישיבות – רח' מנחת שלמה 3 גני הדך פתח תקוה

שעה 11:00 - שיעור בגמרא מסכת שבת. שעה 12:00 - שיעור באור החיים הקדוש.

ביום ה' שיעור בפרשת השבוע (שיעור זה מתפרסם בסוף השבוע בבתי הכנסת בעלון של בית המדרש)

לפרטים נא לפנות בטלפון – 0548448692. לתגובות הערות והארות ולקבלת הגליון במייל, גם במהדורה מורחבת,

נא לפנות לכתובת – Ingber@bezeqint.net